

11. Рудь І.А. Жанрово-стилістичні особливості перекладу англomовних юридичних документів. — К., 1982.

Тітова В.М.

кандидат педагогічних наук, професор кафедри іноземних мов Юридичного інституту

Тітова О.С.

кандидат економічних наук, завідувач кафедри іноземних мов Юридичного інституту

Мачуський В.В.

старший викладач кафедри іноземних мов Юридичного інституту

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ІНТЕГРОВАНІЙ КОМПОНЕНТ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглядаються актуальні аспекти формування міжкультурної комунікації у контексті розвитку юридичної освіти. Аналізується поняття комунікації, правової комунікації, міжкультурної комунікації.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, комунікація, правова комунікація.

Abstract. The article deals with the actual aspects of the formation of intercultural communication in the context of the development of legal education. The concept of communication, legal communication, intercultural communication is analyzed.

Key words: intercultural communication, communication, legal communication.

Постановка проблеми. Сучасні умови глобалізації суспільства вимагають від кожної людини знань та навичок міжкультурної комунікації. У системі зовнішньополітичних пріоритетів України євроінтеграція посідає особливе місце. Для України європейська інтеграція — це шлях модернізації не тільки економіки, а і формування нової системи вищої освіти.

Підвищення ролі комунікації в сучасному інформаційному суспільстві, зокрема, такої її специфічної форми, як міжкультурна комунікація, а також зростання вимог до соціальних і моральних якостей юристів потребують невідкладних інноваційних змін у професійній освіті, невід’ємним складником якої має стати підготовка до продуктивного професійного спілкування в процесі міжкультурної комунікації.

Аналіз останніх публікацій. Проблеми, що виникають при здійсненні міжкультурної комунікації, тривалий час досліджують вітчизняні та зарубіжні вчені. Зокрема, українські науковці: Н.В. Свентицька, Л.Ф. Клименко, Л.А. Гончаренко, Т.А. Асламова, І.С. Бахов та інші, а також зарубіжні дослідники М. Грабовський, А. Дзярмага-Чайковська.

Питанням, що стосуються правової комунікації, присвячено праці: І.Л. Честнова, А.В. Полякова, Ван Хука, О.М. Балинської, Л.А. Луць.

Виклад основного матеріалу. Комунікація набуває масовості в процесі розвитку і формування індустріального суспільства. Комунікація — це природний процес, зумовлений інтенсифікацією економіко-політичного

розвитку суспільства, а також певними антропологічними властивостями людини і права [1, с. 26].

Основне завдання та розуміння комунікації в теорії права можна визначити як взаємодію між суб'єктами в контексті знакових систем, дію, що орієнтована на смислове комунікативне сприйняття для досягнення соціальних цілей і збереження індивідуальності кожного.

Характерною для сучасного права є його діалоговість (поліфонічність), яка становить протилежність належного і суцного, матеріального й ідеального, загального й особливого, що обумовлюють один одного, переходять один в одного і забезпечують його перманентне становлення, яке ніколи не буде завершене [2, с. 78–79].

Правова комунікація — це різновид соціальної комунікації; заснований на юридичних нормах, порядок взаємодії суб'єктів, що полягає в обміні правовою та іншою інформацією, спрямованою на задоволення їх законних інтересів і потреб [3, с. 11]. Правова комунікація характеризується послідовністю дій, що визначається відповідними юридичними засобами (засоби-дії та засоби-встановлення), що мають диспозитивний і імперативний характер. Правова комунікація складається з елементів, має складну структуру і вимагає стабільності зв'язків, що дає можливість зберегти її цілісність в умовах внутрішніх і зовнішніх змін.

Поняття міжкультурної комунікації є предметом дослідження багатьох вчених. Міжкультурна комунікація — спілкування, що відбувається в умовах, які так відрізняються від культурно обумовлених традицій у комунікативній компетенції її учасників, що ці відмінності суттєво впливають на успіх чи невдачу комунікативної події. Міжкультурна комунікація характеризується тим, що її учасники під час прямого контакту використовують спеціальні мовні варіанти та дискурсивні стратегії, що відрізняються від тих, якими вони користуються для спілкування всередині своєї власної культури. Інколи міжкультурну комунікацію називають ще крос-культурною, оскільки вона описує явища перехресного, взаємного спілкування представників різних культур [4]. На думку Подольської Є.А., міжкультурна комунікація — це процес взаємного зв'язку та взаємодії представників різних культур. Це специфічна суб'єкт-суб'єктна взаємодія, у якій відбувається обмін інформацією, досвідом, уміннями й навичками носіїв різних типів культур [5, с. 273]. Сніца Т.Є. визначає поняття міжкультурної комунікації як культурно обумовлений процес, усі складові якого знаходяться у тісному взаємозв'язку з культурною чи національною приналежністю учасників процесу комунікації. Оскільки одна людина оцінює іншу в контексті свого культурного досвіду, такі прояви як етноцентризм та негативні культурні стереотипи, можуть призвести до негативного результату мовної міжкультурної інтеракції [6, с. 147].

Інститут міжкультурної комунікації має широкий спектр застосування. Як зазначають Т. Грушевицька, В. Попков, А. Садохін, крім власне економіки,

важливими зонами професійної та соціальної міжкультурної комунікації стали наука, мистецтво та туризм [7, с. 234].

Водночас, застосування інституту міжкультурної комунікації стало одним із чинників у підготовці майбутніх юристів.

Актуальною для аналізу комунікації в контексті права постає міжкультурна комунікація. Кожна культура має свою логіку, своє уявлення про світ. Те, що є значущим для однієї культури, може бути неістотне для іншої, тому важливо завжди брати до уваги особливості партнера — представника іншої культури. У сьогодишньому світі не можна замикатися в межах однієї країни. Постійна комунікація з іншими дає змогу запозичувати корисні ідеї [8, с. 123].

Юридична освіта від часів проголошення незалежності України залишається однією з важливих складових вітчизняної системи вищої освіти.

Висновки. Юридична освіта має на меті всебічну підготовку фахівців — професіоналів в області юриспруденції, здатних правильно тлумачити і застосовувати закон, розбиратися з позиції права у всіх тонкощах конкретної життєвої ситуації, приймати рішення, керуючись виключно буквою і духом закону, реалізовувати свої здібності і повноваження на благо особистості, суспільства, держави. Тому юридична освіта сьогодні, в умовах модернізації всієї вищої школи, вимагає до себе особливо пильної уваги в цілях виявлення сукупності проблем, пов'язаних з якістю підготовки юристів, організаційної та змістовної стороною процесу викладання, фінансовим станом вищих навчальних закладів і т.д.

Стандарт юридичної освіти включає загальні (зокрема, володіння державною і однією з офіційних мов Ради Європи; навички збору і аналізу інформації; здатність приймати неупереджені і вмотивовані рішення, а також визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб; уміння примиряти сторони з протилежними інтересами та ін.) і спеціальні компетентності (знання структури та стандартів юридичної професії та її ролі в суспільстві; знання міжнародних стандартів прав людини, основ міжнародного публічного права, права Ради Європи і права Європейського Союзу; навички складання проектів юридичних документів тощо), якими повинні оволодіти студенти.

Таким чином, практичний аспект міжкультурної комунікації як навчального курсу для підготовки майбутніх юристів має на меті формування якісно нового типу особистості, яка здатна власну національну гідність усвідомлювати у єдності відмінностей із іншими у глобальному міжнаціональному та міжкультурному просторі. Зміст і структура курсу міжкультурної комунікації мають відбивати коло найважливіших проблем галузі.

Список використаних джерел

1. Ситар І. Міжкультурна комунікація у праві Національний юридичний журнал: теорія і практика. — 2014. — С. 26–35.

2. Честнов И.Л. Диалогическая антропология права как постклассический тип правопонимания: к формированию новой концепции / И. Л. Честнов // Российский ежегодник общей теории права. — 2008. — №1 / под. ред. А. В. Полякова. — СПб.: ООО Университетский издательский консорциум «Юридическая книга», 2009. — С. 67–84.
3. Поляков А.В. Общая теория права: проблемы интерпретации в контексте коммуникативного подхода: курс лекций / А. В. Поляков. — СПб.: Изд. дом С.-Петерб. гос. ун-та, 2004. — 864 с.
4. Hinner M.B. The importance of intercultural communication in globalized world / M. B. Hinner. — 1998. — Mode of access: <http://www.bwl.tu-Freiburg.de/english/forschung/Global/pdf>
5. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс культурології: навч. посіб. / Є. А. Подольська, В. Д. Лихвар, Д. Є. Погорілий. — К.: Центр навчальної літератури. — 2006. — 368 с.
6. Сніца Т.Є. Міжкультурна комунікація як суспільний феномен. // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. — 2014. — Випуск III. — С. 146–153.
7. Грушевицкая Т.Г., Попков В.Д., Садохин А.П. Основы межкультурной коммуникации: [учебн. для вузов / под ред. А. П. Садохина]. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — 352 с.
8. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации / Г. Г. Почепцов. — М.: Рефл-Бук; К.: Ваклер, 2001. — 656 с.

Товстенко В.Р.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри бізнес-лінгвістики

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ МОВНОГО ПОРТРЕТА ЕКОНОМІСТА У ПРОЦЕСІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

***Анотація.** У статті проаналізовано поняття «мовний портрет» і «мовна особистість» у процесі міжкультурної комунікації. Зазначено, що мовний портрет — це сукупність характеристик, що складають мовний імідж особистості, відображають її комунікативний потенціал на певному етапі становлення. Мовний портрет особистості описано як статичну величину, визначену певними умовами в певний проміжок часу, тобто як певний синхронний зріз. Наголошено на тому, що мовний портрет економіста — це мовний «паспорт», у якому відображено всі його національно-естетичні, соціальні, культурні, духовні, вікові та інші особливості, а також використано фахову лексику: економічні терміни, професіоналізми, жаргонізми, фразеологізми тощо. Доведено, що ні одна мова, творячи терміни, не може обійтися власними ресурсами, а тому послуговується лексичними та словотворчими засобами високорозвинених літературних мов, поєднуючи в собі національні та міжнародні елементи. Аналізуючи мовний портрет економіста, виявлено фразеологізми, метафори, синоніми, антоніми, пароніми, омоніми, які збагачують та прикрашають його лінгвістичний словник, а також професійні назви з компонентом — назвою кольору, професійні жаргонізми, на основі яких сформувався бізнес-сленг. Визначено одну з особливостей лексичного запасу економіста, а саме використання термінів,*